

POSTANOWIENIE

28 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J.P.

z udziałem A.B., W.P., M.P.

i C.P.

o zasiedzenie,

na skutek skargi kasacyjnej A.B. i W.P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Łomży

z 13 grudnia 2024 r., I Ca 249/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od A.B. i W.P. na rzecz J.P. 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanym do dnia zapłaty.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Łomży z 13 grudnia 2024 r. uczestnicy postępowania A.B. i W.P. wniosli o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Wskazali na istnienie istotnego zagadnienia prawnego oraz konieczność wykładni przepisów budzących wątpliwości tj. art. 172 k.c. w zw. z art. 336 k.c. w zw. z art. 206 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w kontekście ewentualnego zasiedzenia udziałów w nieruchomości w przypadku dobrowolnego oddania nieruchomości do użytkowania i pobierania pożytków jednemu ze współwłaścicieli lub porzucenia nieruchomości.

W przekonaniu skarżących wyjaśnienia wymaga następujące zagadnienie prawne: Czy nieformalna deklaracja współwłaściciela nieruchomości złożona innemu współwłaścicielowi, o braku chęci korzystania z nieruchomości i pobierania z niej pożytków może prowadzić do uznania, iż doszło do porzucenia udziałów we współwłasności lub zrzeczenia się prawa własności i czy stan taki zwalnia współwłaściciela korzystającego z nieruchomości od obowiązku zamanifestowania rozszerzenia swojego posiadania nieruchomości na udziały pozostałych współwłaścicieli (art. 172 k.c. w zw. z art. 206 k.c., art. 336 k.c. oraz art. 65 k.c.) – a jeżeli tak to jaki jest termin początkowy biegu terminu zasiedzenia tych udziałów we współwłasności?

Dodatkowo skarżący wskazali, że ich skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na wystąpienie dwóch okoliczności:

1) Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego naruszenia art. 386 § 6 k.p.c., przez pominięcie wykładni art. 206 k.c. w zw. z art. 172 k.c. poczynionej przez Sąd Okręgowy w Łoży w uzasadnieniu postanowienia z 19 marca 2024 r., którym uchylono postanowienie Sądu Rejonowego w Zambrowie z 2 listopada 2023 r. Skarżący podnieśli, że Sąd Okręgowy stwierdził, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji winien ocenić materiał dowodowy pod kątem wystąpienia przesłanek do stwierdzenia zasiedzenia tj. czy w przedmiotowej sprawie doszło do uzewnętrznienia woli posiadania udziałów pozostałych współwłaścicieli z wyłączeniem ich uprawnień właścicielskich. Według uczestników zarówno Sąd Rejonowy, jak i rozpoznający kolejną apelację Sąd Okręgowy

całkowicie zignorowali wykładnię prawną przywołanych regulacji zawartą ww. postanowieniu z 19 marca 2023 r.

2) W sprawie nie doszło – co błędnie stwierdził Sąd Okręgowy - do żadnego zrzeczenia się prawa własności lub porzucenia nieruchomości.

Wnioskodawczyni w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do ujęcia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19).

Dodatkowo ujęcie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wspólnego dla przesłanek przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. wskazuje, że uczestnicy traktują je zamiennie – co nie jest uprawnione (zob. postanowienia SN: z 28 marca 2023 r., I CSK 4659/22, i z 13 lipca 2023 r., I CSK 4954/22).

Przywołane przesłanki mają bowiem odmienny charakter, szczególnie w sytuacji, gdy istnienie przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. zostało uzasadnione rozbieżnościami w orzecznictwie. Nie można zatem budować w oparciu o rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego istotnego zagadnienia prawnego, które charakteryzuje się tym, że jest nowe, jeszcze nierozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy. Ponadto każda z tych przesłanek wymaga innej metody uzasadnienia (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 641/15; z 15 grudnia 2016 r., I CSK 315/16; z 21 maja 2020 r., I CSK 784/19, i z 6 lipca 2022 r., I CSK 3203/22).

W konsekwencji konstrukcja przedmiotowego wniosku skarżących nie może być uznana za prawidłową.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 4 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter.

Chodzi przy tym o problem, którego wyjaśnienie jest konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i także w związku z podstawą prawną zaskarżonego wyroku (zob. np. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13).

Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 września 2023 r., I CSK 5136/22, potrzeba, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo prezentują rozbieżne stanowiska. W konsekwencji przyjąć należy, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; i z 21 lutego 2024 r., I CSK 591/23).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie

miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiście naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżący nie wykazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przywołanych przepisów oraz aby ich skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną prawną Sądu drugiej instancji oraz próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji zaskarżonego orzeczenia na wzór kontroli instancyjnej, co nie jest jednak celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Samo ujęcie zagadnienia prawnego wskazuje, że uczestnicy zmierzają do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienie w istocie ma zatem charakter pozorny i stanowi próbę obejścia dokonanych przez sądy *meriti* ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

W omawianym zakresie ustalono, że zmarły mąż wnioskodawczyni czuł się samodzielnym właścicielem spornych gruntów, albowiem pozostałe rodzeństwo zrezygnowało z majątku spadkowego pozostawiając go w całości jemu po wspólnych ustaleniach i nie chodziło tutaj o pozostawienie do władania w ich imieniu. Wykonywał wszystko sam, nie pytając się nikogo o zgodę, radę, aprobatę. Nie zdawał nikomu sprawozdania, rachunków z zarządu i takich od niego nie żądano przez ponad 30 lat. Nie interesowano się spadkowym gospodarstwem tak jak powinni właściciele, a jedynie oferowano drobną pomoc (nie pracę na własny rachunek) w warunkach związanych z problemami zdrowotnymi zmarłego. Mąż wnioskodawczyni występował do firm (np. ubezpieczeniowych), urzędów, podpisywał umowę związaną z budową infrastruktury przesyłowej na jego działkach, uważając się za właściciela i nie odsyłając innych do rodzeństwa po aprobatę, czy uzyskanie dodatkowej zgody.

Skarżący nie wykazali także, że wykładnia przywołanych przez nich regulacji jest niezbędna dla rozstrzygnięcia sprawy. Uczestnicy nie dostrzegli przy tym, że sygnalizowane przez nich rozbieżności orzecznicze nie wynikają z nieprawidłowego stosowania przez sądy powszechne przepisów prawa materialnego w sprawach

opartych na tożsamej podstawie prawnej, ale z różnych okoliczności faktycznych, na gruncie których powoływane przez skarżących orzeczenia zapadały. W sprawach dotyczących zasiedzenia udziału we współwłasności nieruchomości, wbrew oczekiwaniom skarżących, nie jest ani możliwe ani zasadne opracowanie uniwersalnego katalogu działań, których podjęcie może być utożsamiane z zamanifestowaniem faktu rozszerzenia zakresu korzystania przez współwłaściciela nieruchomości poza jego uprawnienia wynikające z art. 206 k.c. Każdorazowo sąd jest bowiem zobowiązany ocenić dział współwłaścicieli nie tylko na gruncie regulacji ustawowych, ale także w świetle całokształtu okoliczności faktycznych sprawy i dopiero po tak przeprowadzonej analizie rozważyć zasadność roszczenia o zasiedzenie (zob. postanowienie SN z 17 października 2024 r., I CSK 3989/23).

Uczestnicy nie przedstawili ponadto przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu. Jak wyjaśnił przy tym Sąd Najwyższy rolą art. 386 § 6 k.p.c. nie jest związanie sądów *meriti* oceną stanu faktycznego. Może ono dotyczyć wyłącznie wskazówek, co do interpretacji prawa albo kierunku, w którym ma się toczyć dalsze postępowanie. W tym znaczeniu sąd, ponownie rozpoznający sprawę jest związany swoimi wcześniejszymi wskazaniem. Przypisana art. 386 § 6 k.p.c. funkcja nie dotyczy stanu faktycznego wynikającego z oceny dowodów. Sfera dowodowa i faktyczna nie krępuje zarówno sądu pierwszej instancji, rozpoznającego ponownie sprawę na skutek uchylenia jego wyroku, jak również sądu drugiej instancji w ponownym rozpoznaniu sprawy, gdyż może dokonać ustaleń faktycznych odmiennych od dotychczasowych (zob. postanowienie SN z 31 stycznia 2018 r., I CSK 195/17).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 zw. z art. 98¹ i 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przy uwzględnieniu § 5 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[SOP]